

**Рахматуліна В. В., студентка
Каширіна І. В., к. філол. н., доцент
Національний університет «Запорізька політехніка»**

СПЕЦИФІКА СЕМАНТИЧНОГО ПРОЦЕСУ ПОЛІСЕМІЇ В ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯК ПРОБЛЕМА СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Основи розуміння теорії та потенціалу семантичної своєрідності термінів закладено вітчизняними та зарубіжними вченими (А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько 2000; В. Карабан 1997; Н. Лазебна 2021; М. Кабре 1993, 1998; Б. Нквенті-Азе 2005; Х. Сагер 1990). Зазначені напрацювання спонукають до потрактування значення терміна як «стабільного в синхронії, але потенційно мінливого в діахронії» [1, с. 57]. Остання характеристика на практиці означає подальший розвиток семантичного поля терміна, а отже, створює підґрунтя для виникнення семантичного процесу полісемії в термінології. У свою чергу, полісемія, тобто наявність у терміна декількох пов'язаних між собою значень, спричинюється до певних труднощів перекладу спеціальних текстів. Зазначені труднощі впливають на адекватність та еквівалентність передачі смислового наповнення оригіналу, торкаються проблематики глибинних та поверхневих структур вихідного та перекладеного текстів, втягують у коло обговорюваних питань доцільність використання буквалістичної та необуквалістичної концепції перекладу.

Розглядаючи семантичний процес полісемії в термінології, не можемо пройти повз етимологію термінів. Зауважимо, що терміни, які ведуть походження від загальноновживаних слів, частіше демонструють полісемічну природу. Також не забуваймо про збереження або втрату метонімічного характеру мотивації терміна, коли йдеться про заміну родового поняття видовим, частини – цілим, або навпаки. Дотичною до цього питання є категоріальна багатозначність, коли смислове наповнення терміна споріднене з декількома логічними категоріями, що є типовою ознакою термінів гуманітаристики.

В царині перекладознавства специфіка семантичного процесу полісемії розглядається поряд з питанням системи контекстів. Оскільки йдеться в тому числі й про культурний та соціальний контексти в межах такої системи, можна говорити про виокремлення культурно- та соціолінгвістичного чинника в процесі трансляції, що впливають на розвиток семантичного поля терміна на макрорівні та на розвиток національних терміносистем на макрорівні.

Отже, можна говорити про взаємозалежність лексичного значення терміна, його вмотивованості, системи контекстів, в якій термін функціонує, та стратегій і тактик, які перекладач застосовує для вирішення питання зняття багатозначності терміна.

Література

1. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К. : ВД «КМ Academia», 2000. 218 с.